

The Last Mile of UHC in Thailand: Do We Reach the Vulnerable?

Asst. Prof. Borwornsom Leerapan, MD PhD

Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University

The Prince Mahidol Award Conference 2017 Side Meeting

30 Jan 2017

The Prince Mahidol Award Side Meeting 2017

The Last Mile of UHC in Thailand,

“Do We Reach the Vulnerable?”

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

- บวรศม ลีระพันธ์ และคณะ. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 2559;10(4):442-64.

แนวคิดและแนวทางปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเปราะบางในประเทศไทย

บวรศม ลีระพันธ์*   ไพญณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล*
 สันตุภรณ์ ศรีส่างสวัสดิ์*   วิษย์ เกษมภักดิ์*
 นวนธอน ลีระฉิมพรพันธ์*   นิตติชัย อัมอาธรมย์*
 ธัญมิ ดันศิริสิทธิกุล*

บทคัดย่อ

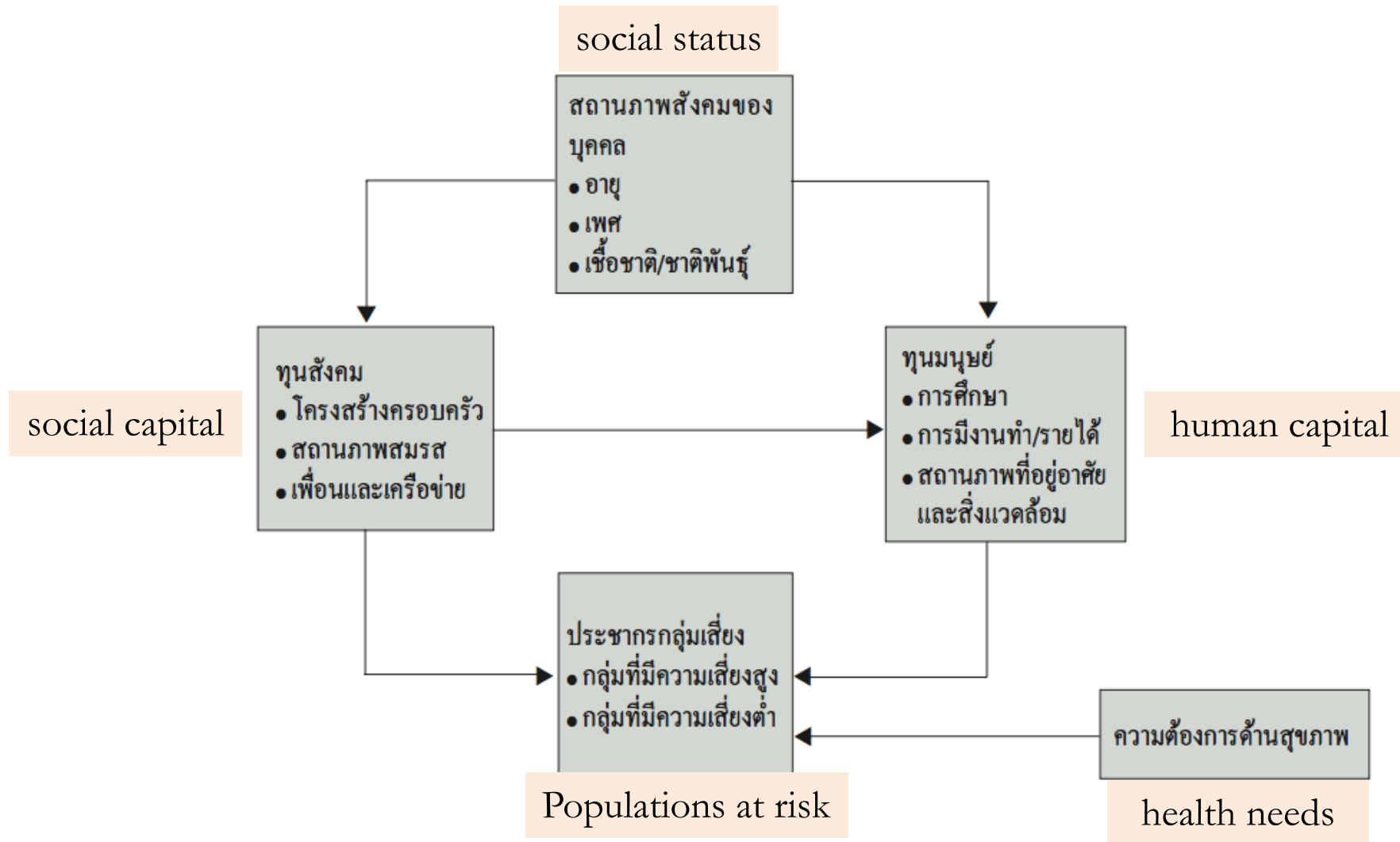
วัตถุประสงค์ : เพื่อตอบทบทวนจากโครงการพัฒนาสุขภาพในชุมชนซึ่งตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเปราะบาง สำหรับนำไปสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบสุขภาพสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางในประเทศไทย **ระเบียบวิธีศึกษา :** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาการดำเนินงานโครงการดังกล่าวใน 8 พื้นที่ ได้แก่ อ. อุ้มผาง จ. ตาก, อ. อุบลรัตน์ จ. ขอนแก่น, อ. คำชะอี จ. เลย, อ. ทรายทอง จ. นครราชสีมา, อ. กุฉินารายณ์ จ. กาฬสินธุ์, อ. ลำสนธิ จ. อุดรธานี, อ. กงหรา จ. พัทลุง และ อ. คลองขลุง จ. กำแพงเพชร เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสัมภาษณ์กลุ่ม และการสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ thematic content analysis **ผลการศึกษา :** ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ประเด็นเรื่องทั้งหมด 13 ประเด็น และสรุปได้เป็นประเด็นหลักที่ค้นพบใหม่ทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ความเข้าใจที่สับสนเกี่ยวกับแนวคิดประชากรกลุ่มเปราะบางทางสุขภาพในบริบทของประเทศไทย 2) โครงการที่มีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเปราะบางเกิดจากการริเริ่มของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3) ประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาสุขภาพชุมชนของประชากรกลุ่มเปราะบางขึ้นอยู่กับกรอบบริการสุขภาพที่เหมาะสมกับลักษณะความเปราะบาง และ 4) โครงการที่ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเปราะบางอย่างยั่งยืนเกิดจากภาวะผู้นำของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ การอภิปราย : ประเทศไทยมีการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเปราะบาง แต่คณะทำงานในแต่ละพื้นที่มีความเข้าใจในการทำงานในเรื่องนี้แตกต่างกันไปจากวรรณกรรมเรื่องประชากรกลุ่มเปราะบางทางสุขภาพ ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพควรกำหนดเกณฑ์การจำแนกประชากรกลุ่มเปราะบางด้านสุขภาพในบริบทของไทยให้มีความชัดเจนมากขึ้น และใช้การพิจารณาเป็นเชิงมุ่งในการพัฒนาความเป็นธรรมด้านสุขภาพในระบบสุขภาพของประเทศไทย ทั้งนี้ ควรมีระบบสนับสนุนให้แต่ละพื้นที่ที่มีความคล่องตัวในการปรับกระบวนการให้เหมาะสมกับบริบท รวมทั้งมีการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบสารสนเทศด้านสุขภาพทั้งในระดับประเทศและในระดับพื้นที่เพื่อใช้ในการพัฒนาโยบายเชิงรุกที่สำคัญ ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลตามนโยบายอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: ประชากรกลุ่มเปราะบาง, การพัฒนาสุขภาพในชุมชน, ความเป็นธรรมด้านสุขภาพ, การตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพ, การวิจัยเชิงคุณภาพ, มุมมองของวิชาชีพด้านสุขภาพ

*คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

Vulnerable Populations in Thailand

➤ Q1: Why are some people more “vulnerable”?

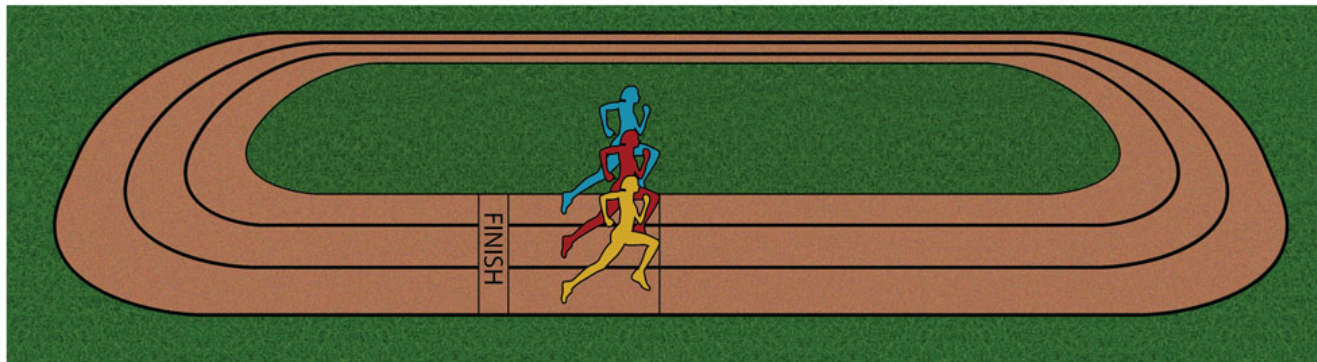

Vulnerable Populations in Thailand

➤ Q2: How universal is really “universal”?

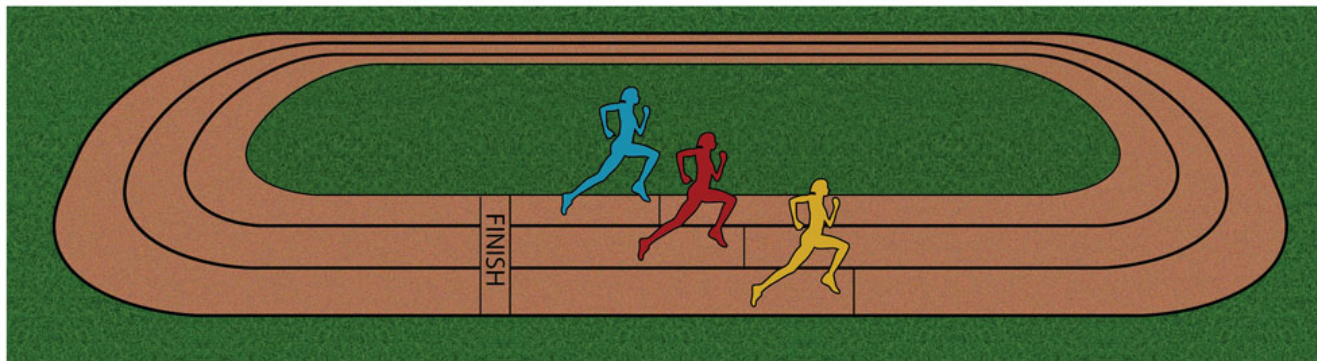
- Equity means equality of opportunity (“justice as fairness”).
- Equality is not always justice.

ความเท่าเทียม
Equality

Being Equal (=“Sameness”)

ความเป็นธรรม
Equity

การมีสิทธิเข้าถึง
บริการตาม
ความจำเป็น
(Targeted
Universalism)

Being Equitable (=“Fairness”)

Vulnerable Populations in Thailand

➤ Q3: Who are vulnerable under Thai UHC?

ข้อเสนอเกณฑ์การพิจารณาประชากรกลุ่มเปราะบางในบริบทของประเทศไทย

(Proposed criteria for health vulnerable populations in Thailand)

1.	ประชากรชายขอบซึ่งอาจถูกตีตราหรือถูกเลือกปฏิบัติจากสังคม (stigmatized or marginalized people)	คนยากจน, คนไร้รัฐ, ชนพื้นถิ่นกลุ่มน้อย, แรงงานข้ามชาติ, เด็กกำพร้า, LGBT, ผู้ขายบริการทางเพศ, ผู้ใช้ยาเสพติด, นักโทษ, ผู้เคยได้รับโทษจำคุก
2.	ประชากรที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการสุขภาพ (people with limited accessibility to health services)	ผู้ไม่มีหลักประกันสุขภาพ, ประชากรที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล
3.	ประชากรซึ่งมีความเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งหรือการถูกทารุณกรรมหากไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการสุขภาพในระยะยาว (people with long-term health needs with risks of negligence or abuse)	ผู้สูงอายุ, เด็กเล็ก, ผู้พิการทางกาย, ผู้พิการทางจิตเวช, ผู้ป่วยติดบ้าน, ผู้ป่วยติดเตียง

Vulnerable Populations in Thailand

➤ Q4: What is next for researchers?

- การศึกษาความต้องการด้านสุขภาพที่มีความจำเพาะสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางแต่ละกลุ่ม (To examine health needs specific for each vulnerable population group)
- การประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของบริการสุขภาพและบริการด้านสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบาง (To evaluate effectiveness and efficiency of health interventions for vulnerable populations)
- การศึกษาการออกแบบการจัดบริการสุขภาพและบริการด้านสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางกลุ่มต่างๆ (To design new health and social services that can respond to health needs of vulnerable populations)

Vulnerable Populations in Thailand

➤ Q5: What is next for policymakers?

- บูรณาการนโยบายเรื่องการดูแลในนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า
(To create and integrate policies for vulnerable populations with the Universal Health Coverage)
- ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดบริการสุขภาพและบริการด้านสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพสำหรับประชากรกลุ่มเปราะบางกลุ่มต่างๆ
(To promote development of new health and social services that can respond to health needs of vulnerable populations)
- พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อติดตามสุขภาพของประชากรกลุ่มเปราะบางในฐานะตัวชี้วัดความเป็นธรรมด้านสุขภาพ (To strengthen information systems to help monitoring and evaluation of health status of vulnerable populations as a proxy measure of health equity under Thai UHC)

*"Anyone can run 20 miles.
It's the next six that count."*

—Arthur Barry Magee, a New Zealand marathoner

